

4. Πολιτική 'Οργάνωσις.

Μετὰ τὴν μεταφυσικὴν διδασκαλίαν πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὴν πολιτικὴν τοιαύτην, ἣτις ἀναφέρεται εἰς τὴν Πατρίδα, τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν θέσιν τοῦ ἀτόμου ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ σύνολον, τὴν ὀργάνωσιν τοῦ κράτους, τὸν τρόπον τῆς διακυβερνήσεως τῶν λαῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων αὐτῶν ὑπὸ τὸ κοινωνιστικὸν καθεστῶς, κλπ. Ἴδου δὲ τί λέγει ὁ κοινωνισμός, ἐν σχέσει πρὸς τὰ σπουδαιότατα ταῦτα ζητήματα :

Ἐν πρώτοις εἶνε ἀντίθετος τῆς ἰδέας τῆς Πατρίδος καὶ κηρύσσεται κατ' αὐτῆς, ζητῶν τὸν ἐξαφανισμόν της, τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν... ἀδελφοποίησιν τῶν προλεταρίων. «Προλετάριοι ὅλου τοῦ κόσμου ἐνωθήητε», λέγουν οἱ συγγραφεῖς τοῦ «κομμουνιστικοῦ μανιφέστου» Μάρξ καὶ Ἐγκελς. (1) Δικαιολογοῦντες δὲ περαιτέρω τὴν πρότασίν των, λέγουν ὅτι «οἱ Προλετάριοι...δὲν ἔχουν Πατρίδα. Ἐπομένως δὲν ἢμπορεῖ κανένας νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἔχουν!» (2)

Τὰ αὐτὰ λέγουν περὶ τῆς ἐννοίας τῶν ἔθνῶν, ἢ ἔκλειψις τῶν ὁποίων θὰ σημάνη τὴν...λῆξιν τῶν πολέμων, τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ἔθνικῶν συνόρων, τὴν παῦσιν τῶν ἀνταγωνισμῶν καὶ τὴν καταπίεσιν τῶν μικρῶν ἔθνῶν ἀπὸ τὰ μεγάλα. «Ἀπὸ τώρα, λέγουν οἱ Μάρξ καὶ Ἐγκελς, τὰ ἔθνικὰ σύνορα καὶ οἱ ἀνταγωνισμοὶ ἀνάμεσα στοὺς λαοὺς ἐξαφανίζονται ὀλοένα, μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βουρζουαζίας, τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου μὲ τὴν παγκόσμιον ἀγορά, μὲ τὴν ὁμοιομορφίαν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ὄρων τῆς ζωῆς ποὺ ἀνταποκρίνονται σ' αὐτή. Τὸ προλεταριάτο, μὲ τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας θὰ ἐξαφανίσῃ ἀκόμη περισσότερο τὶς ἔθνικες διαφορὰς καὶ τοὺς ἀνταγωνισμοὺς. Ἡ κοινὴ τοῦ δράση, στὶς πολιτισμένους τοῦλάχιστο χώρες, εἶνε ἓνας ἀπὸ τοὺς πρώτους ὄρους τῆς δικῆς του χειραφέτησης...Μὲ τὴν κατάργησιν τῆς ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ ἄλλου, θὰ καταργηθῇ καὶ ἡ ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο ἔθνος. Ἀμα λείπει ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν τάξεων στὸ ἐσωτερικὸ ἑνὸς ἔθνους, θὰ λείπει ἀμέσως καὶ ἡ ἐχθρότητα ἀνάμεσα στὰ ἔθνη», κλπ. (3). Πρὸς τοῦτο ὅμως «πρέπει τὸ προλεταριάτο κάθε χώρας νὰ κατακτήσῃ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, νὰ ὑψωθῇ σὲ ἔθνικὴ κυρίαρχη τάξιν καὶ νὰ συνταχθῇ τὸ ἴδιον σὲ ἔθνος» (4).

(1) Ἑλλην. Μεταφ. Κορδάτου, σελ. 83.

(2) Αὐτόθι σελ. 61.

(3) Αὐτόθι σελ. 62.

(4) Τηρεῖται ἡ ὀρθογραφία τοῦ κειμένου τῆς μεταφράσεως.

Κατὰ φυσικὴν συνέπειαν ἢ πολιτικὴ τοῦ προλεταριάτου, λέγει ὁ Sombart, εἶνε ὁ διεθνισμὸς ἐν προκειμένῳ. «Τοῦτο δὲ διότι τὰ συμφέροντα τῶν προλεταρίων, συνδεδεμένα μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς «τάξεως», εἶνε τὰ ἴδια εἰς ὅλας τὰς κεφαλαιοκρατικὰς χώρας. Οὕτω ὑπάρχει μία ὁμοιότης συμφερόντων μεταξὺ ὅλων τῶν προλεταρίων τοῦ κόσμου. Τὰ συμφέροντα δὲ ταῦτα εἶνε ἰσχυρότερα ἀπὸ τὰ συμφέροντα δὲ ταῦτα εἶνε ἰσχυρότερα ἀπὸ τὰ συμφέροντα τῶν ἀτόμων, ἅτινα εἶνε συνδεδεμένα μεταξὺ των διὰ τῶν δεσμῶν τῆς ἔθνικῆς ἐνώσεως, διότι στηρίζονται εἰς τὴν οἰκονομικὴν βᾶσιν. Διὰ τὸν προλετάριον μιᾶς οἰασθήποτε χώρας, εὐρίσκεται πολὺ πλησιέστερον ὁ προλετάριος μιᾶς ἄλλης, ξένης χώρας, ἀπὸ τὸν ἄστυ τῆς ἰδίας του πατρίδος».

«Ἐναντὶ νὰ ὑπάρχη μία κάθ' ἑαυτῷ, οὕτως εἰπεῖν, διαίρεσις τῆς ἀνθρωπότητος εἰς λαοὺς, ἔθνη καὶ κράτη, εἶνε προτιμότερα μία ὀριζοντία διαίρεσις, ἢ ἡποία ἐκτείνεται εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου καὶ χωρίζει τοὺς λαοὺς εἰς τάξεις, χάρις εἰς τὴν μεγαλυτέραν σπουδαιότητα τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων. Διὰ νὰ προστατεύσουν τὰ συμφέροντά των αὐτὰ ἀπὸ τὸν κοινὸν ἐχθρὸν—τὴν ἄστικὴν τάξιν δῆλαδὴ—ὅλοι οἱ προλετάριοι τῆς γῆς πρέπει νὰ ἐνωθοῦν διὰ νὰ τὴν κτυπήσουν. Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν φωνάζουν οἱ πατριάρχαι τοῦ κοινωνισμοῦ : «Προλετάριοι ὅλου τοῦ κόσμου ἐνωθῆτε...!».

«Τὸ πρόγραμμα τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος δὲν εἶνε πρόγραμμα ἀπελευθερώσεως τοῦ προλεταριάτου μονάχα μιᾶς χώρας, λέγει ὁ Μπουχαρίν. Εἶνε πρόγραμμα ἀπελευθερώσεως τοῦ προλεταριάτου ὅλου τοῦ κόσμου. Εἶνε τὸ πρόγραμμα τῆς διεθνοῦς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς ἐλευθερώσεως ὅλων τῶν μικρῶν χωρῶν καὶ τῶν καταπιεζομένων λαῶν. Συνεπῶς στρέφεται κατὰ τῆς παγκοσμίας ἄστικῆς τάξεως. Τὸ σύνθημα, ἢ πολεμικὴ κραυγὴ στὸν ἀγῶνα αὐτόν, ἔχει πιά ξεκαθαρίσει. Πολεμᾶμε γιὰ τὴ διεθνή Σοβιετικὴ δημοκρατία. Τὸ σύνθημα τῆς καταστροφῆς τῶν... ἄστικῶν πατρίδων, τῶν ληστρικῶν κυβερνήσεων καὶ τῆς οἰκτατορίας, (τοῦ προλεταριάτου), προκαλοῦν ὀλοένα μεγαλύτερες συμπάθειες. Καταστροφή τῶν ἱμπεριαλιστικῶν κυβερνήσεων μὲ ἔνοπλη ἐξέγερση καὶ ὀργάνωση μιᾶς παγκόσμιας Σοβιετικῆς δημοκρατίας. Αὐτὸς εἶνε ὁ δρόμος τῆς διεθνοῦς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου...» (1).

Τὸ συμπέρασμα ὅλων αὐτῶν εἶνε ὅτι ὁ κοινωνισμὸς κηρύσσεται ἐχθρὸς τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους καὶ προτείνει ὡς κοινήν Πατρίδα τὴν ἀνθρωπότητα...

(1) Τὸ πρόγραμμα τῶν κομμουνιστῶν, σελ. 125 καὶ ἐπομ.

Ἐν σχέσει τώρα πρὸς τὴν θέσιν τοῦ ἀτόμου ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ σύνολον, ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ κοινωνισμὸς ἀδιαφορεῖ σχεδὸν τελείως διὰ τὸ ἄτομον καὶ κηρύσσεται ὑπὲρ τοῦ συνόλου. Τὸ ἄτομον ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὰ πάνδεινα, νὰ δυστυχήσῃ, νὰ ἀποθάνῃ. Δὲν πειράζει. Ἀποτελεῖ θυσίαν ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς νέας κοινωνίας, τοῦ νέου πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον θὰ φέρῃ τὸ προλεταριάτον ! καὶ ὀφείλει νὰ τὴν ὑποστῇ ἀγογγύστως. Χωρὶς θυσίας δὲν γίνεται τίποτε.

Εἰς τὰ κοινωνιστικὰ προγράμματα τοῦτο δὲν λέγεται σαφῶς. Συμπεραίνεται ὅμως ἀφ' ἐνὸς ἀπὸ τὸ ὁμαδικὸν πνεῦμα, τὸ πνεῦμα τῆς ἀγέλης, ποῦ διέπει τὸν κοινωνισμόν, εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῶν συνεχῶν ὕμνων ὑπὲρ τῆς θυσίας τῶν συγχρόνων διὰ τοὺς μέλλοντας, κλπ. Ἄλλωστε τὸ βλέπομεν ἐφαρμοζόμενον εἰς τὴν πράξιν, ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν ἀχανῆ Ρωσσίαν, ὅπου ἐπὶ Ὑβετίαν τώρα συνεχίζεται τὸ κοινωνιστικὸν πείραμα, χωρὶς τὴν ἐλπίδα ὅμως ὅτι θὰ τελειώσῃ ποτέ...

Τοιαῦτα εἶνε τὰ περὶ Πατρίδος, ἔθνους καὶ ἀνθρωπότητος, καθὼς καὶ ἀτόμου καὶ συνόλου κοινωνιστικὰ δόγματα. Ἀπομένει νὰ ἴδωμεν τὰ περὶ κράτους καὶ κυβερνήσεως, διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὸν κύκλον τῆς πολιτικῆς του διδασκαλίας. Ἐν σχέσει λοιπὸν πρὸς ταῦτα, πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι γενικῶς ἡ σημερινὴ τάξις πραγμάτων δὲν εἶνε ἀρεστὴ εἰς τὸν κοινωνισμόν. Οἱ ἰδρυταὶ του ἐξηγοῦν διὰ μακρῶν πῶς προῆλθεν τὸ κράτος (1)—ἡ συζήτησις αὐτὴ δὲν ἐνδιαφέρει τὸ πολὺ κοινὸν καὶ δι' αὐτὸ τὴν παρερχόμεθα—καὶ κατόπιν μᾶς πληροφοροῦν τί θὰ γίνῃ ἅμα ἐπικρατήσῃ τὸ κίνημα τοῦ προλεταριάτου. Συμφώνως πρὸς ταῦτα, τὰ πράγματα θὰ μεταβληθοῦν ἄρδην. «Σήμερον, λέγουν, τὸ κράτος συντηρεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, διὰ τῆς καταβολῆς φόρων καὶ δὲν ἔχει εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν του εἰ μὴ ἐλάχιστα πράγματα καὶ οἰκονομικὰ ἀγαθὰ. Διὰ τῶν ἐσόδων του αὐτῶν τὸ κράτος καλύπτει τὰ δημόσια ἔξοδα, (λειτουργίαν διοικητικῆς μηχανῆς, ἀσφάλειαν, δικαιοσύνην, στρατόν, ἐκτέλεσιν κοινωφελῶν ἔργων, πρόνοιαν κλπ.)

«Εἰς τὸ νέον, τὸ κοινωνιστικὸν κράτος, ἡ κατάστασις αὐτὴ, λέγουν, θὰ ἐκλείψῃ. Τὸ Κράτος θὰ εἶνε γενικὸς ἰδιοκτήτης, κυρίαρχος, καὶ διευθυντὴς τῶν πάντων, καὶ θὰ μεριμνᾷ αὐτὸ πλέον διὰ τὴν ἱκανοποίησιν ὅλων τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ. Θὰ εἶνε δηλαδὴ κεφαλαιούχος, ἐπιχειρηματίας, ἔμπορος, βιομήχανος κλπ., μαζὶ ἐννοεῖται μὲ τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ἀρμοδιότητας τὰς ὁποίας ἔχει σήμερον. Τὸ δικαίωμα δηλαδὴ

(1) Ὅρα τὸ βιβλίον τοῦ Φ. Ἐγκελς, «ἡ καταγωγὴ τῆς οἰκογενείας, τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ κράτους», μεταφρασμένον καὶ Ἑλληνιστί.

τῆς ἰδιοκτησίας τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς—καὶ τῆς καταναλώσεως—
θ' ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τοὺς ἰδιώτας καὶ θὰ ἀνήκει εἰς τὸ κράτος, δηλαδή
τοὺς ἐργάτας !...» Μὲ ἄλλα λόγια θὰ γίνῃ «ἐθνικοποίηση τῶν τραπε-
ζῶν, ἐθνικοποίηση καὶ διεύθυνση τῆς βιομηχανίας ἀπὸ τοὺς... ἐργάτες,
ἐθνικοποίηση τῶν μέσων τῆς μεταφορᾶς, τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, τῆς
γῆς, τῶν ἀστικῶν κτημάτων, κλπ. κλπ. καὶ... γενικὴ μοιρασιὰ τῶν
πάντων στοὺς... προλεταρίους καὶ φτωχοὺς χωρικούς...» (1)

«Εἰς τὴν νέαν κοινωνίαν, λέγει ὁ ἐπιφανὴς Γερμανὸς σοσιαλι-
στῆς Αὐγουστος Μπέμπελ, πάντες οἱ ζῶντες σήμερον ὡς ἔμποροι, βιο-
μήχανοι, πρᾶγματευταί, ἐπιχειρηματῆαι παντὸς εἴδους, παντοπῶλαι,
πανδοχεῖς, μεσίται κλπ. θὰ εἶνε τελείως περιττοί. Τὴν θέσιν τῶν
κατὰ ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας ὑπαρχόντων σήμερον μαγαζίων καὶ μι-
κροεμπορικῶν παντὸς εἴδους, τὰ ὅποια καταλαμβάνουν πᾶσαν κοινότητα,
θὰ καταλάβουν μεγάλαι κοιναὶ ἀποθήκαι, ταμιευτήρια, μεγάλαι κοιναὶ
ἀγοραί, τέλειαι ἐκθέσεις, τὰ ὅποια θὰ διευθύνωνται ὑπὸ ἐλαχίστου
σχετικῶς προσωπικοῦ. Ἡ μεταμόρφωσις αὕτη θὰ φέρῃ ἐπανάστασιν
εἰς ὅλας τὰς μέχρι τοῦδε ἐργασίας. Αἱ κατὰ ἑκατομμύρια μικραὶ ἀπο-
στολαί, αἱ ὅποια καθημερινῶς ἐνδιαφέρουν τοὺς ἰδιοκτῆτας, θ' ἀνα-
πτυχθοῦν καὶ θὰ διευθύνωνται εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν κοινοτήτων καὶ
τὰς πόλεις, αἵτινες θὰ εἶνε τὰ κέντρα τῶν προϊόντων τῆς παρα-
γωγῆς...» (2)

Δι' ὅσους χρειάζονται ἐξήγησιν καὶ δικαιολόγησιν τῶν ἀνωτέρω,
τὸ... «πρόγραμμα τῶν κομμουνιστῶν», τὴν παρέχει ἀφειδῶς. Διότι,
λέγει, «ἓνας μικρὸς ἀριθμὸς ἀνθρώπων—μεγάλοι τραπεζίτες, μεγαλο-
κτηματίες, καὶ ἐργοστασιάρχες—κρατᾶνε ὑποδουλωμένους ἑκατομμύρια
ἐργάτες καὶ φτωχοὺς χωριάτες. Τοὺς ἀναγκάζουν νὰ δουλεύουν ἐξοδεύ-
οντες ὅλες τους τὶς δυνάμεις, καὶ τοὺς πετᾶνε στὸ ὄρομο ὅταν ἐξαντλη-
θοῦν, ἀπὸ τὴ βαρεῖα δουλειὰ καὶ δὲν τοὺς χρειάζονται πιά, γιὰτὶ δὲν
μποροῦν νὰ φέρουν πλέον κανένα κέρδος στὸ κεφάλαιο». (3)

Ἡ διεύθυνσις ὅλων τῶν κλάδων τῆς δράσεως καὶ τῆς ἐργασίας
στὸ κοινωνικὸ κράτος... θ' ἀνήκει «τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς φτωχοὺς
χωρικούς, τοὺς προλεταρίους» καὶ θὰ γίνεται διὰ... λογαριασμὸν των,
ἀπὸ τὸ κράτος. Ἡ κυβέρνησις ἀνήκει εἰς τὸ... προλεταριᾶτον, τὸ
ὅποϊον ἀποτελεῖ τὴν πλειονοψηφίαν τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ ὅποϊον θὰ ἐκλέ-
γῃ τοὺς κυβερνήτας καὶ τοὺς ἀρχηγούς του ἀπὸ τὰς τάξεις του. Τὰ

(1) Ν. Μπουχαρίν, τὸ πρόγραμμα τῶν κομμουνιστῶν, σελ. 46 καὶ ἔπειτα.

(2) Α. Μπέμπελ, «Ἡ γυνὴ καὶ ὁ κοινωνισμὸς», σελ. 196—97. (Ἑλλ. μετ.)

(3) Μπουχαρίν, ἐνθα ἀνωτέρω.

οολιτικά δικαιώματα θὰ ἐπεκταθοῦν καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, θὰ πραγματοποιηθῆ ἡ...κοινωνικὴ δημοκρατία, ἡ ἐλευθερία, ἡ ἰσότης, ἡ εὐτυχία!...Τὸ κέρδος τῶν ἐκμεταλλευτῶν κεφαλαιοκρατῶν θὰ καταργηθῆ, ἡ παραγωγή τῶν προϊόντων θ' αὐξηθῆ τεραστίως, ὅλοι θὰ ἀπολαμβάνουν ἐν ἀφθονίᾳ τ' ἀγαθὰ τῆς ζωῆς, «ἡ ἐκμετάλλευσις ἀνθρώπου ἀπὸ ἀνθρώπου» θὰ ἐξαφανισθῆ, καὶ ἡ δυστυχία καὶ ἡ ἀθλιότης θὰ...ἐκλείψῃ ἀπὸ τὸν κόσμον! (Γράφε θ' αὐξηθῆ εἰς μέγιστον βαθμόν).

Αὐτὸ ὅμως...«ἀντιτίθεται στὰ συμφέροντά τῆς ἐκμεταλλεύτριας ἀστικῆς τάξεως», ἡ ὁποία «θέλει νὰ ἔχη βυθισμένο τὸ λαὸ στὸ σκοτάδι, στὴ δυστυχία καὶ στὴν ἀθλιότητα, γιὰ νὰ τὸν ἐκμεταλλεύεται εὐκόλα», καὶ ἐπομένως αὐτὴ θὰ ἀντιδράσῃ. Ἔνεκα τούτου τὸ προλεταριῶτον θὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν τοῦ μόνου μὲ τὴν κοινωνικὴν ἐπανάστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν μὲ τὴν μεγάλην πλειονοψηφίαν καὶ τὴν τρομερὰν δύναμίν του, «θὰ γκρεμίσῃ τὴν ἀστικὴν τάξιν ἀπὸ τὸ θρόνον τῆς καὶ θὰ καταλάβῃ αὐτὴ τὴν ἐξουσίαν, θὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν δικτατορίαν τοῦ προλεταριάτου γιὰ ὅσο χρόνον χρειάζεται νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ἀντίδρασιν», ὅποτε τὸ κράτος θὰ εἶνε πλέον ἄχρηστο καὶ θὰ καταργηθῆ, διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ πλήρως τὸ πρόγραμμα τοῦ κοινωνισμοῦ...

Τὴν θέσιν τῆς κυβερνήσεως προσώπων, ἡ ὁποία ὑπάρχει σήμερον, θ' ἀντικαταστήσῃ διαχείρησις πραγμάτων, ἡ διεύθυνσις τῆς λειτουργίας τῆς παροχῆς. «Μετὰ τὸ κράτος, θὰ ἐξαφανισθοῦν καὶ οἱ ἀντιπροσωπεύοντες αὐτό : ὑπουργοί, κοινοβούλια, στρατός, ἀστυνομίαι, χωροφυλακαί, δικαστήρια, δικηγόροι, εἰσαγγελεῖς, ὑπάλληλοι φυλακῶν, διοικήσεις φόρων καὶ δασμῶν, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἅπαν τὸ πολιτικὸν κατασκευάσμα. ("Ὅπως ἐξηφανίσθησαν λ. χ. καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν! Τὴν τραγικὴν, ἀλήθειαν, εἰρωνίαν!). Στρατῶνες καὶ λοιπὰ στρατιωτικὰ ἰδρύματα, μέγαρα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς κυβερνήσεως, φυλακαὶ κλπ. θὰ διατεθοῦν δι' ὠφέλιμον σκοπὸν! Οἱ κατὰ δεκάδας χιλιάδων νόμοι καὶ διατάγματα θὰ εἶνε πλέον παληόχαρτα, τὰ ὁποῖα μόνον ἱστορικὴν ἀξίαν θὰ ἔχουν. Οἱ μεγάλοι ἢ καὶ μικροὶ κοινοβουλευτικοὶ ἀγῶνες, ὅπου οἱ ἄνδρες μορφοῦνται εἰς τὴν ἀερολογία, διὰ νὰ ἐπικρατήσουν διὰ τῶν ρητορικῶν των λόγων, θὰ ἐξαφανισθοῦν· ἀντ' αὐτῶν δὲ θὰ σχηματισθοῦν ἐπιτροπεῖαι καὶ σύλλογοι, οἵτινες θ' ἀπασχολοῦνται μὲ τὴν καλλιτέραν διευθέτησιν τῆς παραγωγῆς, τῆς διανομῆς, τῆς διατηρήσεως τῶν ἀναγκαίων ταμειωτηρίων, καὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐφαρμογῆς σκοπίμων νεωτερισμῶν ἐν τῇ τέχνῃ, τῇ ἐκπαιδεύσει, τῇ συγκοινωνίᾳ καὶ τῇ λειτουργίᾳ τῆς παραγωγῆς. Οἱ κατὰ χιλιάδας ἀριθμούμενοι ἀντιπρόσωποι τοῦ κράτους, θὰ ἔχουν πλέον ἀποστολὴν νὰ βοηθοῦν διὰ τῶν γνώσεών των καὶ τῶν λοιπῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν των δυνάμεων τὴν παραγωγὴν καὶ νὰ ἐπαυξάνουν τὴν φυσικὴν εὐχαρίστησιν

καὶ τὸ εὐάρεστον τῆς κοινωνίας...Κλέπται δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον εἰς τὴν νέαν κοινωνίαν, διότι θὰ ἔχη ἔξαφανισθῆ ἡ ἰδιωτικὴ ἰδιοκτησία, οὔτε ἄλλα κακουργήματα...» κλπ. κλπ. (1). Τοιαύτη εἶνε, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἡ πολιτικὴ διδασκαλία τοῦ κοινωνισμοῦ.

5. Κοινωνικὴ φιλοσοφία.

Ὡς κοινωνικὴν φιλοσοφίαν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τὰς ἀνθρώπιναις ἐκείνας γνώσεις, οἵτινες ἀναφέρονται εἰς μερικὰ ἐκ τῶν σπουδαιότερων ζητημάτων τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, τὰ ὅποια, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, δὲν δύνανται νὰ ὑπαχθῶν εἰς ὠρισμένους τινὰς κλάδους τῆς γνώσεως· τοῦτο δὲ κυρίως διότι ἀνάγονται εἰς τὴν ἀρμοδιότητα πολλῶν ὁμοῦ συγχρόνως. Τοιαῦτα ζητήματα εἶνε κατ' ἀρχὴν πάρα πολλά. Προκειμένου ὅμως νὰ ἐκθέσωμεν τὰ κοινωνιστικὰ δόγματα περὶ αὐτῶν, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰ σπουδαιότερα, καὶ μάλιστα ἐκεῖνα ἐξ αὐτῶν ἅτινα ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ τὴν πρόοδον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ὡς κυριώτερα ἐκ τῶν ζητημάτων αὐτῶν δύνανται νὰ θεωρηθῶν : α) ὁ γάμος καὶ ἡ οἰκογένεια, β) ὁ ἔρως, γ) ἡ ἰσότης, δ) ἡ ἰδιοκτησία, ε) ἡ ἐπιστήμη, στ) ἡ ἐκπαίδευσις, ζ) ἡ ἐλευθερία καὶ η) ὁ ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως καὶ ἡ πάλη τῶν τάξεων. Ἴδου τώρα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, αἱ ἐπ' αὐτῶν κοινωνιστικαὶ ἀντιλήψεις κατὰ σειράν.

1. Γάμος καὶ οἰκογένεια. Εἰς τὸν κοινωνισμὸν δὲν ἀρέσει, γενικῶς ὁ σημερινὸς θεσμὸς τοῦ γάμου, μὲ τοὺς περιορισμοὺς του, τὴν ἱερολογίαν του, τὸ ἀδιάλυτον καὶ τὸν σκοπὸν του. Θεωρεῖ πάντα ταῦτα ἄχρηστα καὶ κηρύσσει τὴν ἀνάγκην τῆς καταργήσεως καὶ τῆς ἔξαφανίσεώς των καὶ τὰ θεωρεῖ ἀστικὰς προλήψεις· συνεπῶς χωρὶς οὐσιαστικὸν περιεχόμενον, ἀνευ ἀξίας τινός, μὴ ἔχοντα βάσιν καὶ σχέσιν τινὰ πρὸς τὸν πολιτισμὸν. Αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο φύλων, λέγει, πρέπει νὰ εἶνε ἐλεύθεραι καὶ ἀπηλλαγμέναι περιορισμῶν. Ἡ ἱκανοποίησις τῶν φυλετικῶν ῥοπῶν εἶνε ζήτημα φυσικόν. Ἀρκεῖ τὸ ἐνστικτον πρὸς ἐντελῆ ῥύθμισιν αὐτοῦ. Ὁ γάμος εἶνε μία ἀπλῆ σύμβασις, μεταξὺ δύο ἀτόμων ἑτέρου φύλου καὶ ὀφείλει νὰ διαλύεται ἀμέσως καὶ μὲ πᾶσαν εὐκολίαν, ὅσάκις οἷοσδήποτε ἐκ τῶν συμβαλλομένων ἐπιθυμῆσει τοῦτο· διότι εἶνε ἀντίθετον πρὸς τὴν φύσιν ἢ ἀναγκαστικὴ παράτασις τοῦ συζυγικοῦ βίου. Ἡ πολυγαμία ἀποτελεῖ φυσικὴν ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώ-

(1) Α. Μπέμπελ, ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 206.

που, ὁ ὁποῖος οὕτω πρέπει νὰ ἔχη τὴν εὐχέρειαν τῆς ἱκανοποιήσεώς της. Ἡ φύσις δὲν γνωρίζει συμβίωσιν κατὰ ζεύγη.

Ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας, ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ γάμου, δὲν χρειάζεται εἰς τὸ κοινωνιστικὸν καθεστῶς· συνεπῶς ὀφείλει νὰ διαλυθῆ καὶ νὰ ἐκλείψῃ. Ἡ γυναῖκα χειραφετεῖται, ἐξισοῦται πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τῆς... «σκλαβιά» τοῦ ἀνδρός, ἐργάζεται διὰ νὰ ζήσῃ, ἔχει ἐλευθερίαν κινήσεως καὶ ἱκανοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐνστίκτων της, ὅπως καὶ ὁ ἄνδρας. Τὴν μέριμνα διὰ τὰ παιδιά θὰ ἀναλάβῃ τὸ κράτος. Οἱ κοινωνισταὶ μάλιστα, σύμφωνα μὲ τὰς ὁδηγίας τοῦ πατριάρχου τῶν Καρόλου Μάρξ, δὲν χρησιμοποιοῦν τὴν λέξιν «κράτος», ἀλλὰ θέτουν εἰς τὴν θέσιν της τὸν ὄρον «κοινωνία», δηλαδὴ τὸν λαόν, ὅσῳκις θέλουν νὰ εἴπουν κράτος.

Οἱ συντάκται τοῦ «κομμουνιστικοῦ μανιφέστου», τοῦ κοινωνιστικοῦ τούτου Εὐαγγελίου, ἐπιβεβαιοῦν πάντα τ' ἄνωτέρω. Δικαιολογούμενοι δέ, λέγουν ὅτι «ἡ ἀστική οἰκογένεια ἐξαφανίζεται μαζὶ μὲ τὴν ἐξαφάνησιν τοῦ συμπληρώματός της»—τοῦ κεφαλαίου δηλαδὴ καὶ τοῦ ἀτομικοῦ κέρδους—τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς συνέπειαν «τὴν ἀναγκαστικὴν κατάργησιν κάθε οἰκογενείας γιὰ τὸν προλετάριο καὶ τὴν δημόσια πορνεία». Εἰς τὸ κοινωνιστικὸν καθεστῶς «ἴσος-ἴσος ἢ γυναῖκα πρόκειται ν' ἀναλάβῃ ἕναν ἄλλο ρόλο, διαφορετικώτερο ἀπὸ τὸ ρόλο τοῦ ἀπλοῦ ὄργανου παραγωγῆς—τῆς παιδοποιητικῆς μηχανῆς δηλαδὴ—ποῦ ἀποτελεῖ δῆθεν σήμερον εἰς τὸ ἀστικὸν καθεστῶς. Ὁ νέος δὲ αὐτὸς ρόλος της θὰ εἶνε «ἡ ἐργασία, ἡ ἐξίσωσις μὲ τὸν ἄνδρα, ἡ ἐλευθερία...» κλπ. «Οἱ κομμουνιστὲς δὲν ἔχουν νὰ μπάσουν τὴν κοινοκτημοσύνην τῶν γυναικῶν. Αὕτη... ὑπῆρχε πάντα. Οἱ ἀστοὶ μὴ χορταίνοντες ἀπὸ τὴν γυναικὲς καὶ τὰ κορίτσια τῶν προλεταρίων, ποῦ τὶς ἔχουν στὴ διάθεσίν τους, γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρουμε τὴν ἐπίσημη πορνεία, βρίσκουνε ξεχωριστὴ εὐχαρίστησιν ἀπατῶντας ὁ ἕνας τὴν γυναῖκα τοῦ ἄλλου. Ὁ ἀστικὸς γάμος εἶνε στὴν πραγματικότητά κοινκτημοσύνην τῶν παντρεμένων γυναικῶν...» κλπ. (1).

Ἐξ ἄλλου ὁ Ἐγκελς, εἰς τὸ μνημονευθὲν βιβλίον του, προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ἀφ' ἑνὸς πῶς προῆλθεν ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας—πρᾶγμα ὅπερ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ καὶ τὸ παρερχόμεθα—καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ θέσις τὴν ὁποίαν προορίζουν διὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν γυναῖκα οἱ κοινωνισταί, ἦτο πάντοτε τοιαύτη, ἀπὸ ἀρχῆς τοῦ κόσμου καὶ εἶνε ἡ καλλιτέρα δι' αὐτήν. Διάφοροι ἄλλοι σημαίνοντες κοινωνισταί, ὑπεστήριξαν ἐπίσης τὰς θέσεις ταύτας. Οὕτω ὁ Αὐγουστος Μπέμπελ π. χ.

(1) Κομμουνιστικὸ μανιφέστο, σελ. 60—61.

λέγει : « Ἡ γυνὴ εἰς τὴν σοσιαλιστικὴν κοινωνίαν θὰ εἶνε ἐντελῶς ἀνεξάρτητος κοινωνικῶς καὶ οἰκονομικῶς. Δὲν θὰ εἶνε πλέον ἀντικείμενον ἐκμεταλλεύσεως καὶ κυριαρχίας, θὰ ἴσταται ἀπέναντι τοῦ ἀνδρὸς ἐλευθέρως καὶ ἴσῃ, καὶ θὰ εἶνε κυρία τῆς τύχης της. Ἡ ἀγωγή καὶ ἡ μόρφωσις αὐτῆς θὰ εἶνε ὁμοία μὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἡ διαφορὰ τοῦ γένους δύναται νὰ προκαλέσῃ ἀνωμαλίαν. Ἡ γυνὴ εἶνε ἱκανὴ δι' οἰανδήποτε πρακτικὴν ἐργασίαν. Κατὰ τὰς πρωϊνάς ὥρας τῆς ἡμέρας δύναται νὰ ἐκτελῇ ἔργα παιδαγωγοῦ, διδασκάλου, νοσοκόμου. Νὰ διαθέτῃ ἔπειτα τὸ ἕνα τρίτον τῆς ἡμέρας δι' οἰανδήποτε τέχνην ἢ ἐπιστήμην καὶ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον της διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Θ' ἀπολαμβάνῃ σπουδῶν, συναναστροφῶν καὶ διασκεδάσεων μετὰ τῶν ὁμοίων της ἢ καὶ μετὰ ἀνδρῶν, ὅπως τῆς ἀρέσῃ καὶ ὅπως ἀπαιτοῦν αἱ περιστάσεις...» (1). Διὰ τὸ σπίτι καὶ τὰς ἀνάγκας του, διὰ τὸ φαγητόν, διὰ τὰ παιδιά, κλπ. θὰ... φροντίζῃ ἡ κοινωνία, δηλαδή τὸ κράτος, τὸ ὁποῖον θὰ ὑπηρετῇ ἡ γυναῖκα.

Αὐτὰ περίπου λέγει ὁ κοινωνισμὸς περὶ γυναικός, οἰκογενείας καὶ γάμου. Πράγματα τὰ ὁποῖα ἐφηρημόσθησαν ἀπὸ τὸν Ρωσικὸν κομμουνισμὸν, μὲ ἀποτελέσματα τόσον τραγικά, ὥστε νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰς «ἀστικὰς προλήψεις» καὶ νὰ καθιερώσῃ ταύτας ὡς «ἠθικὴν τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος».

2. Ὁ ἔρωσ. Φυσικὴ συνέπεια τῶν ἀνωτέρω κηρυγμάτων εἶνε αἱ κοινωνιστικαὶ ἀντιλήψεις περὶ ἐλευθερίας τοῦ ἔρωτος, ὅστις ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν, τὴν σπουδαιότεραν καὶ τὴν ὑψηλοτέραν ὑπόθεσιν τῆς ζωῆς, πὺ ἀποτελεῖ σήμερον, ἐπιδιώκεται νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν μιᾶς ἀπλῆς φυσιολογικῆς λειτουργίας, ὅπως λ. χ. τὸ νὰ τρώγωμεν καὶ νὰ πίνωμεν. «Εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ἔρωτος, λέγει ὁ προμνημονευθεὶς ἐπιφανὴς Γερμανὸς σοσιαλιστὴς Αὐγουστος Μπέμπελ, ἡ γυνὴ θὰ εἶνε ἐλευθέρως νὰ ἐκλέγῃ, ὅπως καὶ ὁ ἀνδρας. Θὰ ὑπανδρεύεται καὶ θ' ἀποφασίζῃ τὴν μετ' ἄλλου ἐνωσίν της, ἔχουσα μόνον ὑπ' ὄψιν τὰς κλίσεις καὶ τοὺς πόθους της. Ὁ δεσμὸς οὗτος εἶνε συνάλλαγμα ἰδιωτικόν, καταρτιζόμενον ἀνευ τῆς μεσολαβήσεως τρίτων, ὅπως συνέβαινε κατὰ τὰ τέλει τοῦ μεσαίωτος (sic). Ὁ κοινωνισμὸς λοιπὸν ἐπὶ τοῦ προκειμένου οὐδὲν νέον δημιουργεῖ, ἀλλ' ἀνορθοῖ (sic), μόνον εἰς ὑψηλοτέραν βαθμίδα ὅ,τι ἐπεκράτει γενικῶς, ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ καταστάσει τοῦ πολιτισμοῦ—ἐνταῦθα βλέπει τις εὐκρινῶς ὅτι μᾶς ὑπόσχονται τὴν

(1) Ἡ γυνὴ καὶ ὁ κοινωνισμὸς, σελ. 227.—Ἴδε ἐπίσης τὸ βιβλίον τῆς Ἀλεξάνδρας Κολοντάυ, ἐπιφανοῦς κομμουνιστρίας, πρεσβείρας τῶν Σοβιετῶν ἐν Στοκχόλμῃ, ὑπὸ τὸν τίτλον : «Αἱ σχέσεις τῶν δύο φύλων καὶ ὁ Μαρξισμὸς», (Ἑλλην. μετ.).

πρόοδον, ἢ ὁποῖα σημαίνει βάδην πρὸς τὰ ἔμπρός, διὰ τῆς ὀλοταχοῦς στροφῆς πρὸς τὰ ὀπίσω—καὶ πρὶν ἐπικρατήσῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ ἰδιωτικὴ ἰδιοκτησία. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ εὑρίσκειται εἰς θέσιν τοιαύτην, ὥστε νὰ δύναται νὰ χρησιμοποιοῖ ἔλευθέρως τὴν ἰσχυροτάτην ἐν ἑαυτῷ φυσικὴν ὁρμὴν, καὶ νὰ ἱκανοποιῖ αὐτὴν ὅπως ἱκανοποιεῖ καὶ πᾶν ἄλλο ἔλατήριον. Ἡ ἱκανοποίησις τῆς γεννητησίου ὁρμῆς εἶνε διὰ πᾶν ἄτομον ζήτημα καθαρῶς προσωπικόν, ὡς καὶ ἡ ἱκανοποίησις πάσης ἄλλης ἀνάγκης. Οὐδεὶς ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ λογοδοσίαν περὶ τούτου, οὐδ' ἐπιτρέπεται ἄλλος αὐτόκλητος ν' ἀναμιχθῇ εἰς αὐτό»..(1)

Ἡ σημερινὴ τάξις πραγμάτων ἐπὶ τοῦ προκειμένου, πρέπει νὰ ἐκλείψῃ καὶ διὰ δύο ἄλλους ἀκόμη λόγους. «Πρῶτον διότι καταδικάζεται μέγας ἀριθμὸς γυναικῶν νὰ μὴ ὑπανδρευέται» καὶ δεύτερον διότι σημαντικὸς ἐπίσης ἀριθμὸς «πωλοῦν τὸ σῶμά των», ἐν ᾧ ἡ ἀλλαγὴ τῆς καταστάσεως θὰ ἐκτοπίσῃ, κατὰ τοὺς κοινωνιστάς, τὰς κακὰς ταύτας συνηθείας. Ταῦτα φθέγγεται ὁ κοινωνισμὸς καὶ περὶ τοῦ ἔρωτος.

3. Ἡ ἰσότης. Ἐνα ἄλλο σημαντικὸν ζήτημα ἀποτελεῖ ἡ ἰσότης, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης πάντοτε, ὑπὸ τὴν ὁποίαν τὴν εἰσήγαγεν εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἐφήρμοσεν εἰς τὸ κοινωνικὸν βίον κατὰ πρῶτον ὁ Χριστιανισμὸς· κατόπιν ἐκήρυξεν βεβαίως ταύτην καὶ ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, διὰ τῶν περιφήμων ἐκείνων τριῶν λέξεων : «ἐλευθερία, ἰσότης, ἀδελφότης»—liberté, égalité, fraternité—ὡς τι νέον ἀλλὰ κάπως ἀκαθόριστον.

Ὁ κοινωνισμὸς ἐν τούτοις συγχίζει ἐν πολλοῖς τὴν ἔννοιαν ταύτην πρὸς ἐκείνην τῆς ἰσότητος τῶν ἀνθρώπων ἐν παντί, καὶ ἰδίως εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἀπολαυὰς τῶν ἐργαζομένων. «Ἰσότης ἢ θάνατος, ἐκήρυσσεν ἤδη ὁ οὐτοπιστὴς σοσιαλιστὴς Proudhon, καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα παίζει ἕνα μέγαν ρόλον εἰς τὸ ἰδεολογικὸν περιεχόμενον τοῦ σοσιαλισμοῦ, λέγει ὁ Sombart. Ὁ Ἐγκελς ἐπίσης ἔλεγε : «Ἡ ἰσότης δὲν πρέπει νὰ εἶνε φαινομενικὴ, δὲν ὀφείλει νὰ ὑπάρχῃ μόνον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ κράτους, ἀλλὰ πρέπει νὰ πραγματοποιηθῇ εἰς τὸ κοινωνικόν, τὸ οἰκονομικὸν ἐπίπεδον. Τοῦτο ἀπετέλει ἐπίσης βασικὴν ἰδέαν τοῦ Μάρξ, ὅστις συνέδεεν κάπως αὐτὴν πρὸς τὴν ἰσότητα τῆς ἐργασίας. Ὁ Jules Guesde ἐξέφρασε σαφέστερον αὐτὴν, εἰπὼν ὅτι «ἀπὸ τὴν ὁμοιότητα τῶν διαφόρων ἔργων, προκύπτει ἀναγκαίως ἡ ἰσότης τῆς ἐργασίας...» (2).

4. Ἡ ἰδιοκτησία. Ἐρχόμεθα εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἰδιοκτησίας, ἣτις

(1) Α. Μπέμπελ, μνημ. ἔργον, σελ. 228.

(2) Sombart μνημ. ἔργον, σελ. 102—3.

ἀποτελεῖ οὐσιώδη καὶ βασικὸν θεσμὸν τοῦ συγχρόνου βίου, εἰς τὸ ἀστικὸν πάντοτε καθεστώς. Ἐξ ὧν εἶπαμεν προηγουμένως περὶ πολιτικῆς ὀργανώσεως, καταφαίνεται ἡ κοινωνιστικὴ ἀντίληψις ἐπὶ τοῦ κεφαλαιώδους τούτου προβλήματος. Διότι ἀπλούστατα, ὁ κοινωνισμὸς ἀρνεῖται τὸν θεσμὸν αὐτόν, ἀφ' οὗ ζητεῖ τὴν κρατοποίησιν τῶν πάντων. Εἰς τὸ «κομμουνιστικὸν μανιφέστον», (σελ. 54—55) ἀναπτύσσεται ἡ θεωρία αὕτη, τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἔνταῦθα. Ὁ Ἐγκελς ἐξ ἄλλου, εἰς τὸ προμνημονευθὲν βιβλίον του ἐπεζήτησε νὰ ἐξηγήσῃ πῶς προῆλθεν ὁ θεσμὸς αὐτός. Δὲν θὰ τὸν παρακολουθήσωμεν ὁμῶς, διότι ἡ ἐργασία αὕτη ἀνάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν ἱστορικῶν ἐρευνητῶν καὶ τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων καὶ δὲν ἐνδιαφέρει τὸ πολὺ κοινόν. Ἡμεῖς θὰ ἐλέγξωμεν μόνον τὴν θέσιν ταύτην ἐν συνεχείᾳ καὶ θὰ ἐκθέσωμεν τὰς σκέψεις μας περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος, τὴν κατάργησιν τοῦ ὁποίου προϋποθέτει ἐπίσης ἡ κατάργησις τῆς ἰδιοκτησίας.

5. Ἡ Ἐπιστήμη. Ὁ κοινωνισμὸς ἀποδίδει μεγίστην σημασίαν εἰς τὴν ἐπιστήμην. Φθάνει μάλιστα μέχρι τοῦ σημείου νὰ τῆς ἀποδώσῃ ὑπερφυσικὰς σχεδὸν ἰδιότητας καὶ νὰ θεοποιήσῃ αὐτήν. Ὅλας τὰς διδασκαλίας του προσπαθεῖ νὰ τὰς στηρίξῃ εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἐπικαλεῖται παντοῦ τὴν βοήθειαν καὶ τὸ ὄνομά της. Ὑπόσχεται δὲ νὰ μεταμορφώσῃ τὸν κόσμον διὰ τῆς νέας αὐτῆς... θεότητος, καθ' ἣν στιγμὴν ἠθέλησε νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰς θεότητας!

Ὁ Α. Μπέμπελ ἐκφράζει σαφῶς τὴν ἰδέαν αὐτὴν εἰς τὸ προμνημονευθὲν ἔργον του, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ Μπουχαρίν εἰς τὸ «πρόγραμμα τῶν κομμουνιστῶν». Νομίζομεν περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐπὶ λέξει ἔνταῦθα τὰς σχετικὰς περικοπὰς, καθόσον οὐδεὶς κοινωνιστῆς φανταζόμεθα ὅτι θὰ τὰς ἀρνηθῆ. Ἀπομένει νὰ ἴδωμεν ποῖα εἶνε τέλος πάντων, αὕτη ἡ κυρία ἐπιστήμη καὶ τί δυνάμεθα νὰ ἀναμένωμεν ἀπὸ αὐτῆν. Ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ θὰ ὁμιλήσωμεν ὅταν θ' ἀσχοληθῶμεν μὲ τὸν ἔλεγχον τῶν θεωριῶν τούτων.

6. Ἡ ἐκπαίδευσις. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν, ὁ κοινωνισμὸς κηρύσσεται κατ' ἀρχὴν φίλος της, τοῦλάχιστον εἰς τὰ χαρτιά καὶ εἰς τὰ βιβλία. Ἴσως διότι τοῦτο δὲν στοιχίζει τίποτε. Θὰ ἴδωμεν ἐν συνεχείᾳ τί γίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα. Εἰς τὰ χαρτιά λοιπὸν ζητεῖ: «Πρῶτα-πρῶτα νὰ κηρυχθῆ ἡ ἐκπαίδευσις γενικὴ καὶ ὑποχρεωτικὴ. Τὸ σχολεῖο πρέπει νὰ εἶνε λαϊκόν. Βάσις τῆς ἐκπαιδεύσεως πρέπει νὰ τεθῆ ἡ ἐργασία. Γιὰ ν' ἀλλάξῃ ἡ ζωὴ, σύμφωνα μὲ τὰς καινούργιας ἀρχάς, εἶνε ἀνάγκη νὰ συνηθίσῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ μικροῦ παιδὶ εἰς τὴν χρήσιμην ἐργασίαν. Ἐξαφάνισις τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ. Οἱ πόρτες τῶν ἀνωτέρων σχολῶν νὰ εἶνε ἀνοικτὲς γιὰ ὅλους. Οἱ παπὰδες νὰ

φύγουν ἀπὸ τὰ σχολεῖα. Οἱ κομμουνιστὲς θέλουν νὰ καταστρέψουν τὸ μονοπώλιο, ποὺ ἔχουν οἱ πλούσιοι στὴν ἐκπαίδευση. Μόρφωση γιὰ ὄλους, πνευματικὸ ξεσκλάβωμα ἀπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ κεφαλαίου, ἰδού, ἐν ὀλίγοις, τί ζητεῖ ὁ κοινωνισμὸς. Μόρφωση ὅμως γιὰ τούτη τὴ ζωὴ καὶ ὄχι τὴν «ἀνύπαρκτη» ἄλλη, γιὰ τὴν ὁποῖαν ὁμιλοῦν «οἱ ψευτιῆς τῶν παπᾶδων» (1). Οἱ συγγραφεῖς τοῦ «κομμουνιστικοῦ μανιφέστου» ἔξ ἄλλου, ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, βεβαιώνουν ὅτι «θέλουνε ν' ἀλλάξουνε τὸ χαρακτῆρά της, νὰ ἐλευθερώσουν τὴν ἐκπαίδευσιν ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴ τῆς κυρίαρχης τάξης», καὶ καταλήγουν νὰ ζητήσουν: «Δημόσια καὶ δωρεὰν ἐκπαίδευσιν σ' ὅλα τὰ παιδιὰ. Συνδυασμὸν τῆς ἐκπαίδευσιν μετὰ τὴν ὑλικὴ παραγωγὴ, — πάντοτε ἡ ὑλικὴ παραγωγὴ βλέπετε — κλπ.» (2). Ὡσὰν αὐτὰ τὰ πράγματα ν' ἀποτελοῦν κάτι νέον καὶ νὰ μὴ ὑπάρχουν εἰς τὰ προγράμματα τοῦ πολιτικοῦ κόσμου ὄλων τῶν λαῶν. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ κοινωνισμὸς ζητεῖ μίαν μόρφωσιν ὑλιστικὴν καὶ στερουμένην παντὸς ἰδανικοῦ.

7. Ἡ ἐλευθερία. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ κοινωνισμὸς κηρύσσεται ἐνθουσιώδης φίλος καὶ λάτρης αὐτῆς. Ζητεῖ δὲ ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, τῆς σκέψεως καὶ τοῦ τύπου, ἐλευθερίαν τῆς ἐπαγγελματικῆς δράσεως, ἐλευθερίαν τῆς ὀργάνωσεως, ἐλευθερίαν ἐν γένει εἰς πάντα καὶ διὰ πάντα. Αὐτὰ ὅμως, ἐννοεῖται, «μέσα στὸ ἀστικὸ καθεστῶς, γιὰ τοὺς ἐργαζόμενους». Διότι προκειμένου περὶ τοῦ κοινωνιστικοῦ, οὔτε λόγος δύναται νὰ γίνῃ περὶ ὄλων αὐτῶν. Ἀντιθέτως ἐκεῖ θὰ ὑπάρχη ἡ περίφημος «δικτατορία τοῦ... προλεταριάτου», ἡ ὁποία δὲν θὰ ἐπιτρέπη τοιαῦτα ἀστεῖα. Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ περίφημος αὕτη δικτατορία θὰ εἶνε μόνιμος καὶ διαρκής, ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι εἰς τὸ κοινωνιστικὸν καθεστῶς δὲν θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἡ ἐλευθερία, τὴν ὁποῖαν ζητεῖ ὁ κοινωνισμὸς εἰς τὸ ἀστικόν. Ὁχι μόνον διὰ τοὺς ἀστούς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς προλεταρίους. «Γιὰ τοὺς ἀστούς πρὸ παντός, οἱ προλετάριοι πρέπει νὰ εἶνε ἔτοιμοι, σὲ κάθε στιγμῇ, νὰ πάρουν τίς ἀστικὰς ἐφημερίδας, νὰ διαλύσουν τοὺς συλλόγους των, νὰ πνίξουν χωρὶς ἔλεος καὶ τὴν παραμικρότερη ἀπόπειρά ποὺ θὰ τολμοῦσαν νὰ κάμουν, γιὰ νὰ ξαναρθοῦν στὴν ἐξουσία. Αὕτη εἶνε ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου» (3).

«Ἀπὸ ἀπόψεως σχήματος, λέγει ὁ Sombart, ἡ ἐλευθερία διὰ τὸν σοσιαλισμὸν, εἶνε ἡ ἐλευθέρωσις τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου τῆς δη-

(1) Ν. Μπουχαρίν, ἐνθά ἄνωτ. σελ. 112-113.

(2) Κομμουνιστικὸ μανιφέστο, σελ. 60 καὶ 66.

(3) Ν. Μπουχαρίν, ἐνθά ἄνωτέρω, σελ. 112-113.

μιουργίας, ἡ ὁποία ἀπορρίπτει τὰς ἐξωτερικὰς ἀλύσεις, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει ἡ κοινὴ ζωὴ τῶν συγκεντρωμένων εἰς ἓνα κράτος ἀνθρώπων. Ἐκ τῆς ἀπόψεως ὑλικῆς, ἐξ ἄλλου, ἡ φυσικὴ γνῶσις τῆς ἐλευθερίας, ὑπάρχει εἰς τὴν πλέον εὐρείαν ἔννοιαν, καὶ συνίσταται εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀπολαύσεως—καὶ ἐνταῦθα εἶνε ὅπου ὁ σοσιαλισμὸς ἐκφράζει διὰ μιᾶς ὅλον του τὸ περιεχόμενον.—Ὁ διανοούμενος—πῶς νὰ μεταφράσωμεν τὸν Γαλλικὸν ὄρον *penseur*;—τὸν ὁποῖον ὁ Μὰρξ παρουσίασεν μίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς συνεδρίου, ὡς τὸν «φιλόσοφόν μας», ὁ Josef Ditzgen δηλαδὴ, γράφει σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο : «Δὲν ζητοῦμεν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν μεταφυσικὴν τῆς ἔννοιαν, οὔτε νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ σώματος, ἀλλὰ διὰ νὰ ἱκανοποιήσωμεν ἀφθόνως τὰς πνευματικὰς καὶ ὑλικὰς ἀνάγκας μας, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἐξ ἄλλου ὅλαι σωματικά...» (1) Ἐπομένως ἡ ἐλευθερία τοὺς χρειάζεται μόνον διὰ δικαιώματα—ἀπολαύσεις, κλπ.—ὄχι ὅμως καὶ διὰ καθήκοντα. Ἄλλ' ἐλησμονήσαμεν. Αὐτὰ δ' ἀνήκουν εἰς τὸ Κράτος!

8. Ὁ ἀγὼν τῆς ζωῆς καὶ ἡ κοινωνικὴ πάλη. Ὁ Ἄγγλος φυσιοδίφης Κάρολος Ντάρβιν ἔκαμε πρῶτος λόγον, κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, περὶ τοῦ ἐν τῇ φύσει πιστοποιουμένου ἀγῶνος διὰ τὴν ζωὴν. Κατ' αὐτόν, ἐξ ὅλων τῶν ζώντων εἰς τὴν φύσιν ὀργανισμῶν, ἐπιζοῦν μόνον οἱ ἰσχυρότεροι. Οἱ λοιποὶ ἀποθνήσκουν, ἢ χρησιμεύουν ὡς τροφὴ τῶν ἐπιζώντων. Ἐξ αὐτῆς τῆς διαπιστώσεως ὁρμώμενοι οἱ «ἰδρυταὶ» τοῦ κοινωνισμοῦ Μὰρξ καὶ Ἐγκελς, διεμόρφωσαν τελειωτικῶς τὴν ἀσαφῶς κατ' ἀρχὴν διατυπωθεῖσαν θεωρίαν των περὶ πάλης τῶν τάξεων, τὴν ὁποῖαν ἠθέλησαν νὰ παρουσιάσουν ὡς συνέχειαν καὶ συμπλήρωσιν τῆς θεωρίας τοῦ Ντάρβιν. Καὶ λέγουν :

«Ἡ ἱστορία τῶν κοινωνιῶν ὡς τὰ σήμερα, δὲν εἶνε παρὰ ἱστορία τῆς πάλης τῶν τάξεων. Ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι, πατρίκιοι καὶ πληβεῖοι, βαρῶνοι καὶ δουλοπάροικοι, μαστόροι καὶ καλφάδες, μὲ μιὰ λέξιν καταπιεστῆς καὶ καταπιεζόμενοι, βρισκόντανε σὲ μιὰ παντοτεινὴ ἀντίθεση ἀναμεταξύ τους. Εἶχαν ἀνοίξει ἓνα ἀδιάκοπο πόλεμον, χωρὶς τελειωμό, ποῦ πότε ἦταν κρυφὸς καὶ πότε φανερός. Ἐνα πόλεμον ποῦ πάντα κατέληξε, εἴτε σὲ μιὰ ἐπαναστατικὴ ἀλλαγὴ ὅλης τῆς κοινωνίας, εἴτε στὴν καταστροφὴ καὶ τῶν δύο τάξεων ποῦ παλεύανε...» (2)

«Ἡ νεώτερη ἀστικὴ κοινωνία, ποῦ ὑψώθηκε ἀπάνω σὲ ἐρείπια τῆς φεουδαρχικῆς κοινωνίας, δὲν κατάργησε τοὺς ταξικοὺς ἀνταγωνι-

(1) Μνημον. ἔργον, σελ. 102.

(2) Κομμουνιστικὸ μανιφέστο σελ. 32.

σμούς. "Έβαλε μόνον στὸν τόπον τῶν παλῶν τάξεων νέες τάξεις, νέους τρόπους καταπίεσης, νέες μορφές πάλης... Ἡ κοινωνία ὅσο πάει καὶ χωρίζεται σὲ δύο πολυάριθμα, ἀντίθετα ἀναμεταξύ τους στρατόπεδα, σὲ δύο μεγάλες ἐχθρικές τάξεις : τὴ μπουρζουαζία καὶ τὸ προλεταριάτο...» (1).

Προχωροῦντες περαιτέρω οἱ Μὰρξ καὶ Ἐγκελς προσπαθοῦν νὰ ἐξηγήσουν διὰ μακρῶν τὴν θεωρίαν των περὶ «πάλης τῶν τάξεων», καὶ λέγουν : «Μὰ ἡ μπουρζουαζία δὲν ἔφτιασε μόνο τὰ ὄπλα ποὺ θὰ φέρουνε τὸ θάνατό της. Γέννησε μαζί καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ θὰ χρησιμοποιήσουνε αὐτὰ τὰ ὄπλα, τοὺς νεωτέρους ἐργάτες, τοὺς προλετάριους» (2), τοὺς νέους αὐτοὺς... «σκλάβους», οἱ ὅποιοι ἐν τούτοις οὔτε ἰδέαν ἔχουν περὶ τῆς «σκλαβιάς» των !

«Ἄπ' ὅλες τὶς τάξεις ποὺ σήμερα βρίσκονται ἀντιμέτωπες στὴ μπουρζουαζία, τὸ προλεταριάτο μονάχα εἶνε μιὰ τάξη ἀληθινὰ ἐπαναστατική. Οἱ ἄλλες τάξεις ξεπέφτουνε καὶ χάνονται, μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας. Τὸ προλεταριάτο ὅμως, ἀπεναντίας, εἶνε τὸ καθαυτὸ γέννημά της. Ὅλα τὰ ἱστορικά κινήματα, (ἐπαναστάσεις), ποὺ γίνανε ὡς τὰ τώρα, εἴτανε κινήματα τῆς μειονοψηφίας, ἢ ἔγιναν γιὰ τὸ συμφέρο τῶν μειονοψηφῶν. Τὸ προλεταριακὸ κίνημα εἶνε αὐθόρμητο (;) τῆς πλειονοψηφίας καὶ γίνεται γιὰ τὸ συμφέρο αὐτῆς...» (3). Εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν σκοπὸς τοῦ ὁποίου εἶνε ἡ ἀνατροπὴ τῆς ἀστικής τάξεως, ἢ κατάληψις τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὸ προλεταριάτον καὶ ἡ δημιουργία τῆς νέας... ἀνευ τάξεων κοινωνίας, οἱ προλετάριοι δὲν ἔχουν νὰ χάσουν τίποτε ἄλλο, παρὰ τὰ... δεσμὰ τους ! Ἀντιθέτως ἔχουν νὰ κερδίσουν ἓνα κόσμον ὀλόκληρον» (4). Αὐτὸ ὅμως θὰ γίνεται πάντοτε εἰς τὴν νοσηρὰν φαντασίαν τῶν προλεταριακῶν συγγραφέων.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προέρχονται τὰ ἐξῆς συμπεράσματα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν οὐσιώδη σημεῖα καὶ βασικὰ θέσεις τοῦ κοινωνισμοῦ :

α) Ὅτι ὑπάρχει πάντοτε μιὰ τάξις κυρίαρχος, ἐκμεταλλεύτρια, ἢ ὁποία ἐκμεταλλεύεται τὰς ἄλλας.

β) Ὅτι ὅλοι οἱ πολιτικοὶ θεσμοί, ἐξυπηρετοῦν τὸ συμφέρον τῆς κυριάρχου τάξεως.

γ) Ὅτι τὸ κράτος δὲν εἶνε, κατὰ συνέπειαν, παρὰ ὁ ἐπιτετραμένος τῆς κυριάρχου τάξεως.

δ) Ὅτι σκοπὸς τοῦ προλεταριάτου εἶνε νὰ καταλάβῃ, δι' ἐπανα-

(1) Κομμουνιστικὸ μανιφέστο. σελ. 33.

(2) Αὐτόθι, σελ. 42.

(3) Αὐτόθι, σελ. 48—49.

(4) Αὐτόθι, σελ. 83.

στάσεως, τὴν κρατικὴν ἐξουσίαν καὶ ν' ἀνατρέψῃ τὴν κυρίαρχον τάξιν. Συνεπῶς τὸ προλεταριάτον εἶνε πάντοτε ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς ἐπαναστάσεως. Μᾶς βεβαιώνει ἄλλωστε τοῦτο ὁ πατριάρχης του Κ. Μάρξ, λέγων ὅτι : «Οἱ κομμουνισταί, ὑποστηρίζουν πάντοτε κάθε ἐπαναστατικὴν κίνησιν, στρεφομένην κατὰ τῆς ὑπαρχούσης πολιτικῆς καὶ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος. Τίθενται ἄνευ δισταγμοῦ, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἐπαναστατῶν, οἰοιδήποτε καὶ ἂν εἶνε οὔτοι, Γάλλοι, Ἕλληνοὶ, Ἄγγλοι, Γερμανοί, Κινέζοι κλπ. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀποψὶς μας» (1).

Τοιαύτη εἶνε, ἐν ὀλίγοις, ἡ κοινωνικὴ φιλοσοφία τοῦ σοσιαλισμοῦ.

6. Οἰκονομία.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα εἰς τὰ οἰκονομικὰ δόγματα τοῦ σοσιαλισμοῦ, τὰ ὅποια διατυπωθέντα ἀπὸ αὐτοὺς τούτους τοὺς ἰδρυτὰς τοῦ συγχρόνου κοινωνισμοῦ Μάρξ καὶ Ἑγκελς, ἰδίως δὲ τοῦ πρώτου, ὅστις διεφημίσθη κατὰ κόρον ὡς «οἰκονομολόγος», δύναται νὰ συνοψισθοῦν εἰς τὰ ἑξῆς :

«Ἡ πολιτικὴ, νομικὴ, φιλοσοφικὴ, καλλιτεχνικὴ καὶ θρησκευτικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἀνθρωπότητος ὀφείλεται εἰς λόγους οἰκονομικοῦς. Αἱ κοινωνικαὶ συνθῆκαι συνδέονται στενῶς μετὰ τῶν παραγωγικῶν μέσων καὶ δυνάμεων. Διὰ τῆς ἀποκτήσεως νέων παραγωγικῶν δυνάμεων οἱ ἄνθρωποι μεταβάλλουν τὸ τρόπον τῆς παραγωγῆς. Μετὰ τῆς μεταβολῆς δὲ αὐτοῦ μεταβάλλονται καὶ αἱ κοινωνικαὶ συνθῆκαι. Ὁ χειροκίνητος μύλος παριστᾷ κοινωνίαν μετὰ φεουδαρχῶν, ὁ ἀτμόμυλος μετὰ βιομηχανῶν κεφαλαιοκρατῶν...» (2).

«Μέσα στὴν ἀστικὴν κοινωνίαν, τὸ κεφάλαιο εἶνε ἀνεξάρτητο καὶ προσωπικὸ—ἀποτελεῖ δηλαδὴ ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν—ἐν ᾧ τὸ ἄτομο πού ἐργάζεται, εἶνε ἐξαρτημένο καὶ χωρὶς προσωπικότητα. Τὸ κεφάλαιο ὅμως δὲν εἶνε μιὰ προσωπικὴ δύναμη, ἀλλὰ κοινωνικὴ. Τὸ νὰ εἶνε κανεὶς κεφαλαιοκράτης, σημαίνει πὼς ἔχει μέσα στὸ σύστημα τῆς παραγωγῆς ὄχι μόνο μιὰ προσωπικὴ θέση, μὰ καὶ μιὰ κοινωνικὴ. Τὸ κεφάλαιο εἶνε ἓνα προϊόν ὁμαδικὸ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ μπῆ σὲ κίνησιν παρὰ μόνο μὲ τὶς συνδυασμένες ἐνέργειες πολλῶν ἀτόμων. Ὡστε ἂν τὸ κεφάλαιο μετατραπῇ σὲ κοινὴ ἰδιοκτησία, πού ἀνήκει σ' ὅλα τὰ μέλη τῆς κοινωνίας, θὰ πῆ πὼς... δὲν εἶνε ἡ προσωπικὴ ἰδιοκτησία, πού μετατρέπεται σὲ κοινὴ ἰδιοκτησία... Μόνο ὁ κοινωνικὸς χαρακτῆρ

(1) Παρὰ Sembart, μνημ. ἔργον, σελ. 115.

(2) Κ. Μάρξ, εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον : «κριτικὴ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας» ἔργου του.